

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
UNIVERSITY OF WEST ATTICA

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

“Οικία Πατσιάδου (Έργο Ε. Τσίλλερ)”

Πτυχιακή Εργασία

Δάφνη Κουλούρη

ΑΜ: 18677025

Επιβλέπων Καθηγητής: Γεώργιος Μαχιάς

2023

Επιβλέπων καθηγητής και μέλος της εξεταστικής επιτροπής:
Γεώργιος Μαχιάς Λέκτορας

Μέλος της εξεταστικής επιτροπής:
Γεώργιος Βρεττάκος, Λέκτορας

Μέλος της εξεταστικής επιτροπής:
Τσινάρογλου Αριστείδης Λέκτορας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Κουλούρη Δάφνη του: Ιωάννη με αριθμό μητρώου 18677025, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα
Κουλούρη Δάφνη

(υπογραφή)

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του μαθήματος “Αρχιτεκτονική Φωτογραφία” και αποβλέπει στην ανάδειξη της αρχιτεκτονικής αξίας μέσα από την φωτογραφία και της φωτογραφικής μελέτης μέσα από την αρχιτεκτονική. Το κτίριο που επιλέχθηκε για την εργασία είναι η “οικία Πατσιάδου” ή αλλιώς “Τσίλλερ”, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ, ο οποίος επηρέασε την οικοδομική εικόνα της Ελλάδας κατά τον 19ο αιώνα. Ακολούθως εξετάζεται το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της χώρας και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οικοδομήθηκε το κτίριο, ενώ γίνεται αναφορά και στην εξέχουσα προσωπικότητα του αρχιτέκτονα. Επιπλέον, παρουσιάζεται μία σύντομη μελέτη της οικίας Πατσιάδου, η φωτογραφική αποτύπωση του κτιρίου στο πέρασμα του χρόνου από τον φακό διαφόρων φωτογράφων, καρτ-ποσταλ, ντοκιμαντέρ, καθώς και η εξέλιξη του ως σήμερα. Μέσα από τη μελέτη της οικίας Πατσιάδου ανακύπτει η διερεύνηση της σχέσης της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας με την αρχιτεκτονική και ειδικότερα αναλύονται ορισμένες τεχνικές της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας που εφαρμόστηκαν στη παραγωγή των φωτογραφιών της παρούσας εργασίας και η ψηφιακή επεξεργασία που εφαρμόζεται σε αρχιτεκτονικές λήψεις. Η μελέτη βασίστηκε σε διερευνητικό υπόβαθρο και στο συνδυασμό πληροφοριών από τα γνωστικά πεδία της φωτογραφίας, της αρχιτεκτονικής και της ιστορίας. Καταληκτικά παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας και το φωτογραφικό υλικό που συνοδεύει το θεωρητικό μέρος και ολοκληρώνει τη μελέτη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ - Ιστορικό πλαίσιο αρχιτεκτονικής 19ου αιώνα.....	7
1.1 Πολεοδομική πολιτική και ανασυγκρότηση του νεοσύστατου κράτους.....	7
1.2 Το έργο των αρχιτεκτόνων κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα.....	8
1.3 Ο Ziller και η συμβολή του στην αρχιτεκτονική της Ελλάδας.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - Μελέτη της οικίας Πατσιάδου.....	12
2.1 Η συνοικία Τσίλλερ στον Πειραιά.....	12
2.2 Η αρχιτεκτονική της οικίας Πατσιάδου.....	13
2.3 Φωτογραφική αποτύπωση της οικίας Πατσιάδου στο παρελθόν.....	15
2.4 Ιστορική εξέλιξη του κτιρίου.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ - Αρχιτεκτονική φωτογραφία.....	21
3.1 Σχέση αρχιτεκτονικής φωτογραφίας και αρχιτεκτονικής.....	21
3.2 Τεχνικές αρχιτεκτονικής φωτογραφίας.....	22
3.3 Ψηφιακή επεξεργασία αρχιτεκτονικής φωτογραφίας.....	24
3.4 Παραγωγή φωτογραφιών.....	25
Συμπεράσματα.....	27
Παρουσίαση φωτογραφιών.....	28
Παράρτημα.....	36
Βιβλιογραφία.....	37
Ιστότοποι.....	36
Εικονογράφηση (πηγές).....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Ιστορικό πλαίσιο αρχιτεκτονικής 19ου αιώνα

1.1 Πολεοδομική πολιτική και ανασυγκρότηση του νεοσύστατου κράτους

Πολλές δεκαετίες μετά την ανεξαρτησία της η Ελλάδα παρομοιάζε σε οργάνωση, δομή και λειτουργία με την Ανατολή και το οθωμανικό κράτος, παρ' όλου που οι Ευρωπαϊκές Δυνάμεις και ευρύτερα η Δύση αποτελούσαν το πρότυπο και ένα σημείο αναφοράς για το ελεύθερο βασίλειο. Το πρώτο χρονικό διάστημα μετά την Απελευθέρωση παρατηρείται σημαντική κρατική προσπάθεια για αναδιοργάνωση και πολεοδομική αναδιάρθρωση. Προκειμένου να δημιουργηθούν βιώσιμοι οικισμοί, να αξιοποιηθούν οι εθνικές γαίες και να ανεγερθούν πόλεις προωθήθηκε το σύστημα της ανοικοδόμησης των κατεστραμμένων πόλεων ή η δημιουργία νέων πόλεων, καθώς και η ιεράρχηση του δικτύου των οικισμών. Η Παλιά Ελλάδα απαιτούσε κρατικές παρεμβάσεις με έργα υποδομής και πολεοδομική ανασυγκρότηση βασισμένη σε μία εξ ολοκλήρου καινούργια πολεοδομική πολιτική. Το μικρό ελληνικό βασίλειο ακολούθησε αυστηρή πολιτική στο έργο της διαμόρφωσης του αστικού τοπίου με έδρα την πρωτεύουσα, την Αθήνα. Χαρακτηριστικό στα χρόνια αυτά της μεγάλης προσπάθειας και ενώ το νεοσύστατο κράτος αντιμετώπιζε ποικίλα προβλήματα, συνιστά η εξωτερική αρωγή που δέχθηκε η Ελλάδα. Η αρμόδια για τα πολεοδομικά ζητήματα κυβέρνηση του Όθωνα ανέλαβε τον σχεδιασμό και την οργάνωση πόλεων και συνοικισμών χωρίς τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Ο δυτικός Νεωτερισμός βρισκόταν στους κόλπους της Ελληνικής Επανάστασης, με αποτέλεσμα να αποτελέσει πρότυπο για το νέο κράτος. Τόσο η πολεοδομία όσο και η αρχιτεκτονική της Παλιάς Ελλάδας χαρακτηρίζονταν από μία παραδοσιακή δόμηση, η οποία αντικαταστάθηκε από τον εισαχθέντα κλασικισμό. Έτσι εμφανίστηκαν στο προσκήνιο νέες τεχνικές κατασκευής που στηρίζονταν σε ευρωπαϊκά πρότυπα.

Περίπου δυο δεκαετίες αργότερα, το 1864 με την ψήφιση νέου συντάγματος και την βασιλεία του Γεώργιου Α΄ το έργο της οικοδόμησης της χώρας εξακολούθησε να αποτελεί πυλώνα της κρατικής μέριμνας. Η προώθηση αυτού του έργου ενισχύθηκε από την ενσωμάτωση νέων περιοχών στον εθνικό κορμό και την διεύρυνση του ελληνικού κράτους. Οι επιδράσεις του Νεοελληνικού

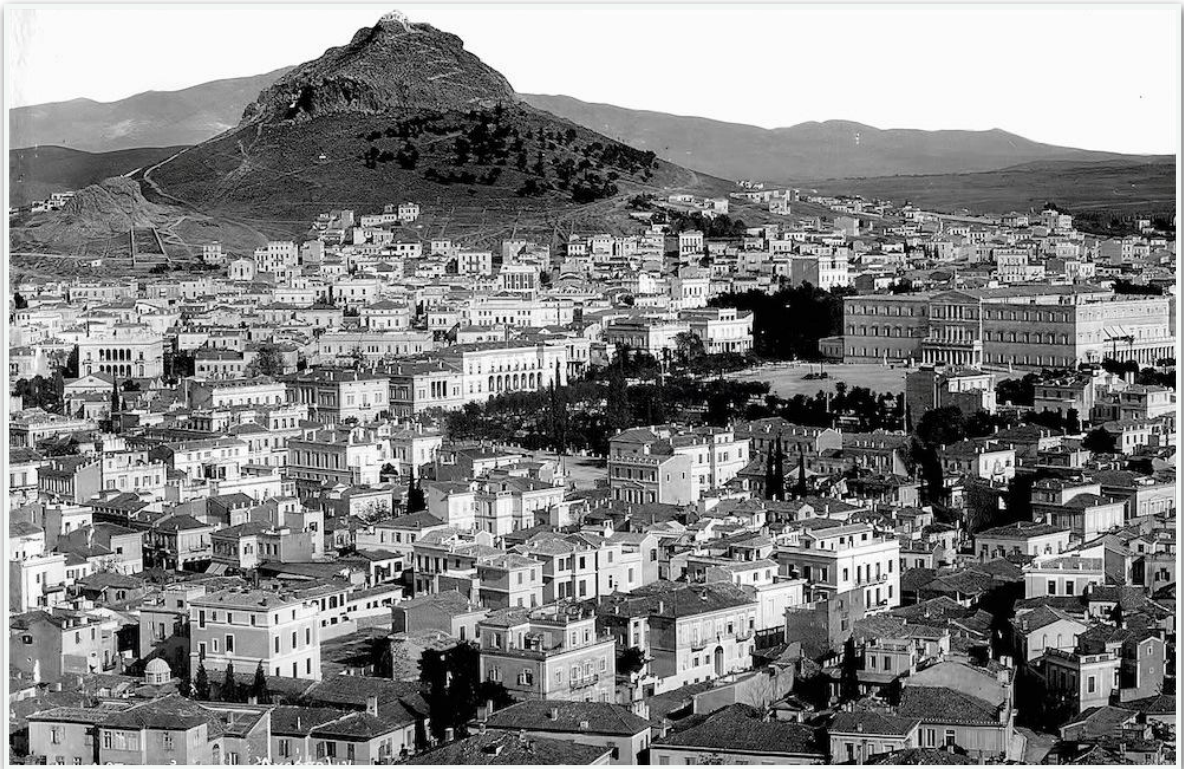
Διαφωτισμού και ο αντίκτυπος της γαλλικής επανάστασης επέδρασαν σημαντικά στη διάδοση του γαλλικού προτύπου στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής. Ωστόσο, όπως αναφέρει και η Δ. Μονιούδη-Γαβαλά στο σύγγραμμα “ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ 1833-1890”, <<η γερμανική δυναστεία, η μεταφύτευση γερμανικών νομοθετημάτων και οι γερμανικές σπουδές πολλών Ελλήνων προετοίμασαν το έδαφος για το γερμανικό πρότυπο σε πολλούς τομείς. Υπήρξε πρότυπο στις πολεοδομικές παρεμβάσεις του ελληνικού κράτους.>> Πράγματι η ρυμοτομική σχεδίαση της νέας Ελλάδας ανατέθηκε σε αρκετούς Βαυαρούς αρχιτέκτονες, ήδη από τα χρόνια του Όθωνα. Ακόμα, ο σχεδιασμός της Αθήνας ως πρωτεύουσας του ελεύθερου κράτους και η εκπόνηση των πολεοδομικών σχεδίων πραγματοποιήθηκαν εξίσου από Βαυαρούς αρχιτέκτονες.

Αντίθετα με την Ευρώπη, όπου η εκβιομηχάνιση συντέλεσε στην αύξηση του αστικού πληθυσμού, η Ελλάδα στήριξε την δημογραφική αύξηση του πληθυσμού της στην εντατική οικοδομική δραστηριότητα. Η εμφάνιση και η ανάπτυξη βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην χώρα άρχισαν να υλοποιούνται από την κυβέρνηση Κουμουνδούρου τη δεκαετία του 1860. Η εκβιομηχάνιση της Ελλάδας προσέλκυσε το ενδιαφέρον ξένων ή ομογενών επενδυτών, με αποτέλεσμα την εγκατάσταση στην Ελλάδα (στην Αθήνα ιδιαίτερα) πολλών σημαντικών ξένων προσωπικοτήτων από τον χώρο της οικονομίας και της πολιτικής. Ανάλογο ενδιαφέρον παρατηρείται και από τους εκπροσώπους του καλλιτεχνικού κόσμου, οι οποίοι αναζητούσαν ευκαιρίες να διοχετεύσουν τις γνώσεις και το όραμα τους στους κόλπους του ιδιάζοντα ελληνικού χώρου. Κάτω από αυτές τις συνθήκες προωθήθηκε η ίδρυση οικισμών, μεγάρων και επαύλεων, αλλά και η οικοδόμηση συνοικισμών και βιομηχανικών περιοχών. Οι Ευρωπαίοι αρχιτέκτονες αναδείχθηκαν πρωτεργάτες για ακόμα μια φορά.

1.2 Το έργο των αρχιτεκτόνων κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα

Το αστικό τοπίο προοδευτικά μεταβάλλεται λόγω της προσέλκυσης μεγαλύτερου όγκου εσωτερικών μεταναστών και επαναπατριζόμενων ομογενών, οι οποίοι συγκεντρώνονται και εγκαθίστανται στην ελληνική πρωτεύουσα. Η δεκαετία του 1920 διέπεται από ένα αισιόδοξο κλίμα που ενισχύει τη συντονισμένη

προσπάθεια, κυρίως με πρωθυπουργό τον Χαρίλαο Τρικούπη, για σχεδιασμένη ανάπτυξη της πρωτεύουσας με ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Το τελευταίο τέταρτο

Εικόνα 1

του 19ου αιώνα αποτελεί σημείο τομής για την αρχιτεκτονική “αναγέννηση” του Αθηναϊκού τοπίου, καθώς σημειώνεται μια εκσυγχρονιστική πρόοδος και ο αρχιτεκτονικός κλασικισμός υποκαθίσταται από τα νέα ευρωπαϊκά ρεύματα, τον ιστορισμό και τον εκλεκτικισμό. Εξέχοντα ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη διαδραμάτισαν ο Σάξων Ernst Ziller (1837-1923), ο μαθητής του Πάνος Καραθανασόπουλος και άλλοι Ευρωπαίοι αρχιτέκτονες που δραστηριοποιήθηκαν στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα. Προοδευτικά η οικοδόμηση οικιών συνιστά το κύριο θέμα της έντεχνης αρχιτεκτονικής. Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη καταλαμβάνει η ανανεωμένη αστική τάξη της εποχής του Τρικούπη και οι κατασκευαστικές της προτιμήσεις. Η αθηναϊκή κοινωνία απαρτιζόταν πλέον από νέα ηγετικά στρώματα που αξιοποιούσαν ως μέσο προβολής τις ιδιωτικές κατοικίες (μέγαρα, επαύλεις), σε αντίθεση με την οθωνική περίοδο που επιδίωκαν την προβολή τους μέσα από την ανέγερση δημοσίων κτιρίων. Η επιβλητικότητα και η εκλέπτυνση κυριαρχούν στη δημιουργική κατασκευή της περιόδου και προσφέρουν οικοδομήματα υψίστης αξίας, τα οποία σε μεταγενέστερα χρόνια εξελίχθηκαν σε χώρους στέγασης

δημοσίων δομών και οργανισμών. Το τέλος του 19ου αιώνα, παρά την περιορισμένη πληθυσμιακά έκταση της Αθήνας (περίπου 200.000 κατοίκους) συνοδεύεται από λαμπρά μνημεία και μέγαρα, κομψές διώροφες και τριώροφες κατοικίες καθώς και κήπους ή αυλές που τις περιέβαλαν.

1.3 Ο Ziller και η συμβολή του στην αρχιτεκτονική της Ελλάδας

Ο Ernst Moritz Theodor Ziller, γνωστός με το εξελληνισμένο όνομα Ερνέστος Τσίλλερ (Ζέρκοβιτς, 22 Ιουνίου 1837 - Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 1923) ήταν Γερμανός αρχιτέκτονας και πανεπιστημιακός από τη Σαξονία. Διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην αρχιτεκτονική της ελληνικής επικράτειας, καθώς μεγάλο τμήμα της δραστηριότητας του έγινε στον ελληνικό χώρο με τη σχεδίαση και την επίβλεψη εκατοντάδων κτιρίων, δημοσίων και ιδιωτικών.

Εικόνα 2

Εικόνα 3

Το αποτύπωμά του έχει καταγράψει στην οικιστική φυσιογνωμία του αστικού τοπίου της Ελλάδας των τελευταίων χρόνων του 19ου αιώνα και των πρώτων χρόνων του 20ου. Έχοντας σπουδάσει αρχιτεκτονική στη Βασιλική Σχολή Οικοδομικών Κατασκευών της Δρέσδης, ο Τσίλλερ βρέθηκε πρώτη φορά στην Αθήνα το 1861, όπου μετά την έξωση του Όθωνα αποχώρησε από την χώρα. Το 1868 επέστρεψε στη Ελλάδα και δραστηριοποιήθηκε ως ανεξάρτητος

αρχιτέκτονας. Την περίοδο αυτή βασιλιάς της Ελλάδας τελούσε ο Γεώργιος Α΄, με τον οποίο ο Τσίλλερ ανέπτυξε προσωπική φιλία, γεγονός που προώθησε την ανάδειξη του έργου του. Το εκλεκτικιστικό προφίλ του Τσίλλερ και η εκλέπτυνση των οικοδομημάτων του προσέλκυσαν το ενδιαφέρον της αστικής τάξης του ελληνικού κράτους. Απόρροια του τελευταίου ήταν η ενίσχυση της φήμης του αρχιτέκτονα με συνέπεια όλο και περισσότεροι αστοί και ευγενείς να του αναθέτουν παραγγελίες για την ανέγερση τόσο ιδιωτικών κτιρίων και επαύλεων, όσο και δημοσίων δομών. Στο έργο του συγκαταλέγονται περισσότερα από 500 κτίρια, στα οποία ανέλαβε τη σχεδίαση και τη κατασκευή. Μεταξύ των σπουδαιότερων έργων του συγκαταλέγονται το Προεδρικό Μέγαρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, το Δημοτικό Θέατρο Αθηνών, η πρώτη βασιλική έπαυλη στο Τατόι, το Μέγαρο Ανδρέα Συγγρού κ.α., ενώ αναφέρεται ότι συνέβαλε στη δενδροφύτευση του λόφου του Λυκαβηττού.

Το δημιουργικό ταλέντο και η σκέψη του Τσίλλερ άνθισαν υπό το πρίσμα της αισθητικής την εποχή του βασιλιά Γεώργιου Α΄. Το έργο του διέφερε σημαντικά από το έργο του δασκάλου του Θεόφιλου Χάνσεν και αναδείχθηκε στο μεγαλύτερο βαθμό στη περιοχή της Αττικής. Η κυριαρχία διαφορετικών κλιματικών συνθηκών συγκριτικά με τις χώρες του βορρά επέτρεψε την υιοθέτηση διαφορετικής κλίμακας και αναλογιών από τις αντίστοιχες των βόρειων ευρωπαϊκών πόλεων. Το αισθητικό αποτέλεσμα και η ανάγκη προσαρμογής στα φυσικά και ιστορικά πρότυπα του τόπου ανέδειξαν τον Τσίλλερ ως έναν από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες του ελληνικού χώρου που προσέδωσε στην Αθήνα ευρωπαϊκό χαρακτήρα. Κατά την καθηγήτρια Ελένη Φεσσά - Εμμανουήλ, “ο Τσίλλερ δεν ήταν παρά ένας επιτυχημένος επαγγελματίας, ο οποίος αξιοποιώντας με δεξιοτεχνία τις αρχές του ιστορισμού και του εκλεκτικισμού, προσάρμοσε τα γερμανικά κυρίως πρότυπά του στην ελληνική πραγματικότητα. Η σταδιοδρομία του στην Ελλάδα είναι όντως εκπληκτική. Δεν οφείλεται όμως στην υπερτονισμένη καλλιτεχνική ιδιοφυΐα και αρχαιογνωσία του αλλά στις παραδόσεις της οικογένειας των Τσίλλερ, δηλαδή στον εργολαβικό ρεαλισμό, την καλαισθησία και την τυποποίηση.”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Μελέτη της οικίας Πατσιάδου

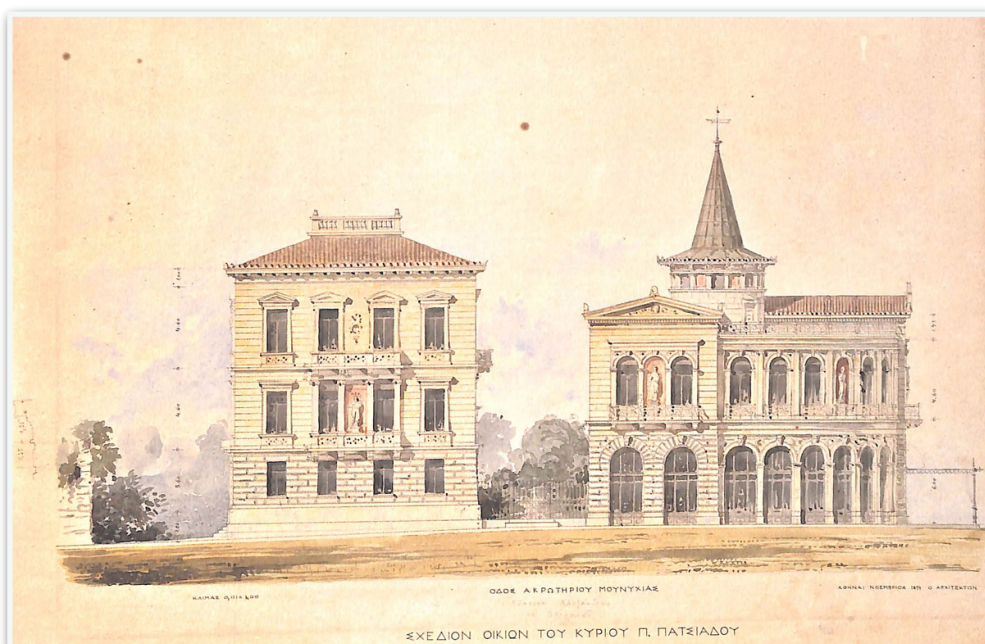
2.1 Η συνοικία Τσίλλερ στον Πειραιά

Ο Γερμανός αρχιτέκτονας Ernst Ziller έχοντας εγκαταστάθηκε μόνιμα πλέον στην Ελλάδα, αγόρασε το 1875 στην περιοχή Καστέλλα του Πειραιά μια σημαντική έκταση οικοπέδων προς οικοδόμηση. Το έργο του εκεί ολοκληρώθηκε μόλις το 1877 και περιλάμβανε μία συνοικία από πολυτελείς επαύλεις, η οποία μεταγενέστερα πήρε το όνομα "Συνοικία του Τσίλλερ" ή "Συνοικία Επαύλεων". Στην Ανατολική πλευρά της συνοικίας σώζεται σήμερα η οικία του αλευροβιομηχάνου Παναγιώτη Πατσιάδη. Πολύ κοντά στην οικία Πατσιάδου βρίσκεται σήμερα ο ναός της Αγίας Αικατερίνης, πίσω από τον οποίο ο Τσίλλερ έχτισε την εξοχική του κατοικία. Ο Πειραιάς αποτελούσε θερινό προορισμό για τους μεγαλο-αστούς της Αθήνας, κυρίως λόγω της γειτνίασης με τη θάλασσα. Δεδομένων των ισχυρών δεσμών του με τον τότε βασιλιά της Ελλάδος Γεώργιο Α΄, ο Τσίλλερ προκειμένου να εξασφαλίσει μία βέβαιη και υψηλή σε κόστος πώληση των ακινήτων της συνοικίας προσκάλεσε τον Γεώργιο Α΄ για να τον φιλοξενήσει. Δύο καλοκαίρια έμεινε ο βασιλιάς στη συνοικία Τσίλλερ, και όπως αναφέρει η Πηνελόπη Δέλτα στο βιβλίο της με τίτλο "Τρελαντώνης", το ένα από τα δύο ήταν το καλοκαίρι του 1879. Αργότερα ο Τσίλλερ ανέλαβε την εκπόνηση των σχεδίων κατασκευής των ανακτόρων στο Τατόι, ως αντάλλαγμα για την αποδοχή της πρόσκλησης από τον βασιλιά. Η συνοικία Τσίλλερ πολύ γρήγορα προσέλκυσε τον ενδιαφέρον των αγοραστών, το οποίο ενισχύθηκε από την απήχηση που έβρισκε σε μεγάλο μέρος των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Με βάση τη διήγηση της Πηνελόπης Δέλτα, το καλοκαίρι του 1879 στο πρώτο σπίτι της συνοικίας Τσίλλερ κατοικούσε ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ με τη Βασίλισσα Όλγα, στο δεύτερο μία κυρία επί των Τιμών από τη Ρωσία, στο τρίτο διέμενε, ως φιλοξενούμενη της Πηνελόπης Δ, η οικογένεια Μπενάκη, στο τέταρτο η οικογένεια του θεατρικού συγγραφέα Χορν και στα υπόλοιπα σπίτια Αθηναίοι που παραθέριζαν εκεί τους καλοκαιρινούς μήνες. Στις μέρες μας δεν σώζεται καμία από τις παραθαλάσσιες επαύλεις του Τσίλλερ στην τότε εξοχική τοποθεσία του Πειραιά, καθώς κατεδαφίστηκαν

μεταπολεμικά. Σήμερα στη θέση τους έχουν χτιστεί πολυώροφες πολυκατοικίες. Ωστόσο, το μοναδικό σωζόμενο κτίριο αποτελεί η οικία Πατσιάδου.

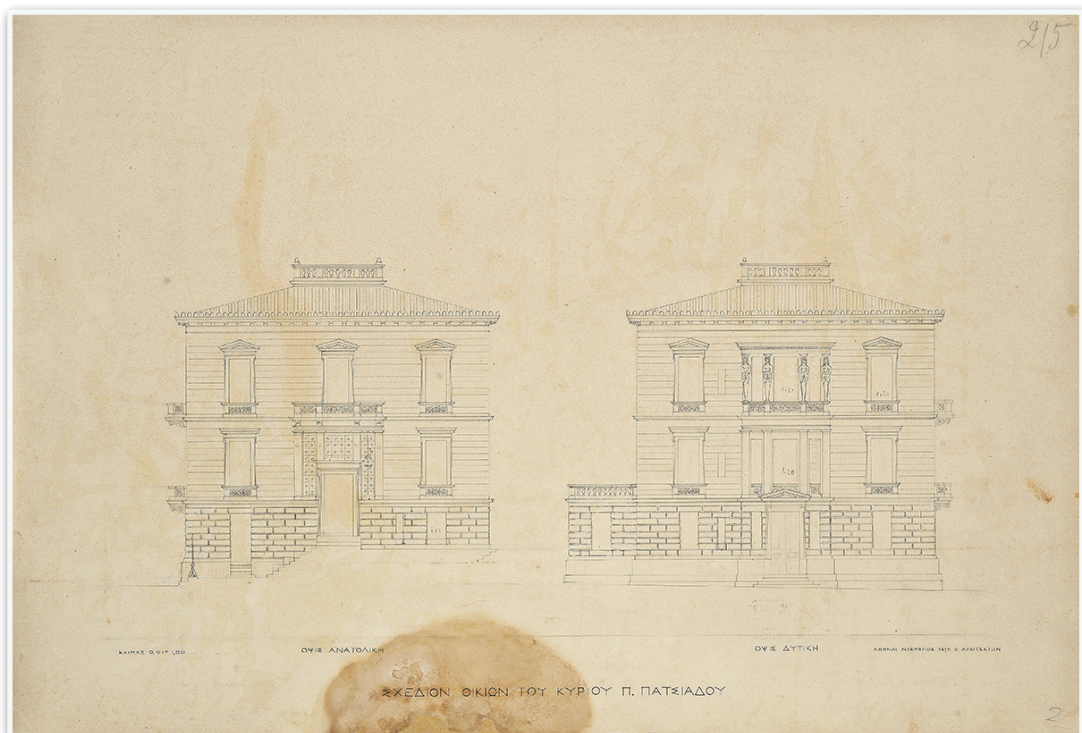
2.2 Η αρχιτεκτονική της οικίας Πατσιάδου

Το μοναδικό εναπομείναν δείγμα της αρχιτεκτονικής του Ερνέστου Τσίλλερ στη περιοχή που οικοδόμησε κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, βρίσκεται στο πέριξ της πλατείας Αλεξάνδρας στον Πειραιά και έχει διασωθεί κατά το ήμισυ: “Η οικία Πατσιάδου”. Επρόκειτο στην ουσία για δύο οικίες, των οποίων η κατασκευή ολοκληρώθηκε κατά την περίοδο 1894-1895. Η πρώτη από τις δύο οικίες (εικόνα 4, αριστερά) κατεδαφίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του ‘70, και στη θέση της σήμερα έχει ανεγερθεί πολυώροφη πολυκατοικία ενώ η δεύτερη (εικόνα 4, δεξιά) συνιστά ένα εντυπωσιακό δείγμα της αρχιτεκτονικής παραγωγής του Τσίλλερ. Ένα γωνιακό κτίριο που εντάσσεται οργανικά στο καμπύλο μέτωπο πάνω στον δρόμο. Η πλούσια και αξιόλογη σχεδίαση και διακόσμηση του κτιρίου είναι έκδηλη τόσο στον εξωτερικό όσο και στον εσωτερικό χώρο. Τη σπουδαιότητα του έργου του Γερμανού αρχιτέκτονα αποτυπώνει και η Μαρίνα Λαμπράκη - Πλάκα, Διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης λέγοντας “Η αρχιτεκτονική του Τσίλλερ είναι φωτοτροπική, συνομιλεί με το φως της Ελλάδας. Ραβδωτοί κίονες όλων των ρυθμών, στοές, γλαφυρά διακοσμητικά μοτίβα, μεταβάλλουν τα κτήρια του σε μουσικά όργανα, όπου τα φώτα και οι σκιές εκτελούν με το γύρισμα του ήλιου μια

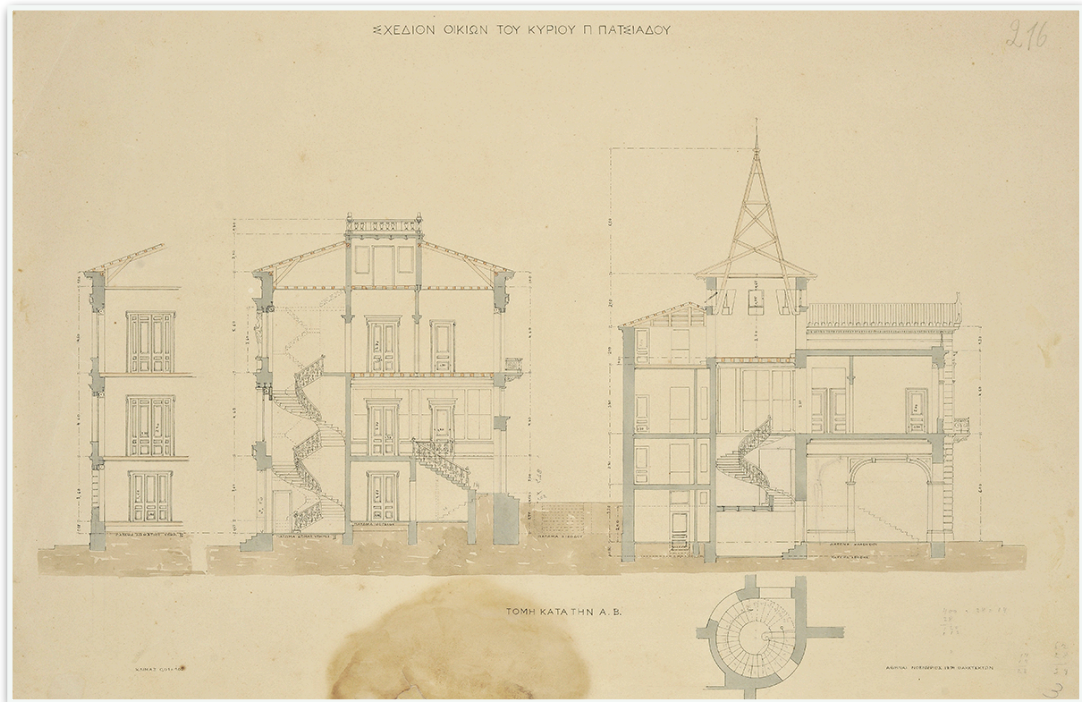

Εικόνα 4

ανήκουστη μελωδία μεγάλης αρμονικής ποικιλίας.” Η σφραγίδα του Τσίλλερ εκφράζει για ακόμα μία φορά το μεγαλείο του έργου του που χάραξε ιστορία στην οικοδόμηση της νέας Ελλάδας. Τα αρχιτεκτονικά σχέδιά του προσέδωσαν ιδιαίτερο “χρώμα” στην περιοχή του Πειραιά και εξελίχθηκαν σε περιζήτητη οικία παραθερισμού. Σύμφωνα με περιγραφή της Πηνελόπης Δέλτα “επτά ήταν τα σπίτια του Τσίλλερ, όλα στην αράδα και ενωμένα, το πρώτο το ακριανό, μεγάλο, με τρία πρόσωπα”. Πράγματι, το εν λόγω κτίριο διακρίνεται για τα ξεχωριστά τοξωτά ανοίγματα και τις καμάρες που διέπουν το ισόγειο τμήμα του κτιρίου και τον πρώτο όροφο. Ο εξωτερικός διάκοσμος έφερε περίτεχνα σκαλίσματα, πετρόχτιστες λεπτομέρειες και πλούσια αρχιτεκτονικά μορφολογικά στοιχεία, ενώ σε ορισμένες από τις καμάρες του άνω ορόφου είχαν τοποθετηθεί αγάλματα που αναδείκνυαν την εκλέπτυνση του κτιρίου. Στο εσωτερικό κυριαρχούσε το κυκλικό πυργοειδές κλιμακοστάσιο που διέθετε μία οξυκόρυφη κωνική απόληξη. Σύμφωνα με το διαδραστικό χρονολόγιο, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΣΠΑ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την πόλη-λιμάνι (Πειραιάς) μέσα από τα εμβληματικά της κτίρια, καταγράφεται ότι “Συγκροτείται από δύο ορθογώνιες πτέρυγες, απόλυτα συμμετρικές ως προς τον κυλινδρικό όγκο του κλιμακοστασίου, που στεγάζεται με χαρακτηριστική κωνική στέγη. Στον κυκλικό τομέα, που συναρθρώνει τα δύο τμήματα, ήταν τοποθετημένοι οι χώροι υποδοχής, στην

Εικόνα 5

Εικόνα 6

ανατολική πτέρυγα τα δωμάτια και οι χώροι υγιεινής, ενώ στη νότια η τραπεζαρία και τα υπόλοιπα βοηθητικά.” Με βάση τα αρχικά σχέδια του Τσίλλερ το ισόγειο μέρος του κτιρίου προοριζόταν για εμπορική εκμετάλλευση και ο πρώτος όροφος για κατοικία. Ωστόσο, η διαφοροποίηση του αρχικού σχεδίου έγινε φανερά αισθητή μετά την τελειοποίηση του έργου. Η παράθεση των σχεδίων κατασκευής που διασώζονται στο αρχείο Εθνικής Πινακοθήκης Αλέξανδρου Σούτζου και του τελικού αποτελέσματος επιβεβαιώνουν την αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης.

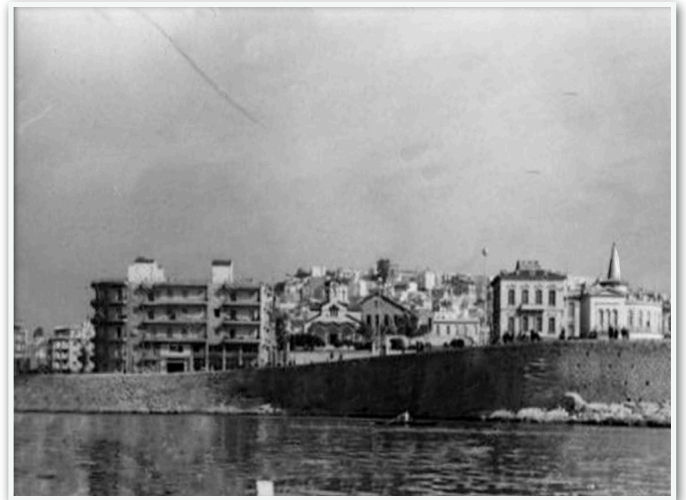
2.3 Φωτογραφική αποτύπωση της οικίας Πατσιαδου στο παρελθόν

Τα δύο μέγαρα του αλευροβιομηχάνου Πατσιαδου, σε σχέδιο του Ερνέστου Τσίλλερ έχουν αποτυπωθεί σε πλήθος φωτογραφιών που απεικονίζουν τόσο το Πειραικό τοπίο όσο και το ίδιο το κτίριο. Η οικία Πατσιαδου, γνωστή στον Πειραιά ως “Τσίλλερ” διακρίνεται για τον χαρακτηριστικό μεταλλικό κώνο που έχει στη στέγη του, ο οποίος μπορεί να γίνει αντιληπτός από απόσταση. Ο ιδιαίτερος κώνος περιγράφεται ως στέμμα που μέχρι και σήμερα κοσμεί το κτίριο. Χάρη σε αυτόν έχει καταστεί δυνατό να προσδιοριστεί η θέση της οικίας και να αποτυπωθεί ευκρινώς από τον φακό στις μακρινές φωτογραφίες.

Στις παρακάτω ασπρόμαυρες φωτογραφίες των αρχών του 20ου αιώνα διακρίνονται τα μέγαρα Πατσιάδου με φόντο την πλατεία Αλεξάνδρας.

Εικόνα 7

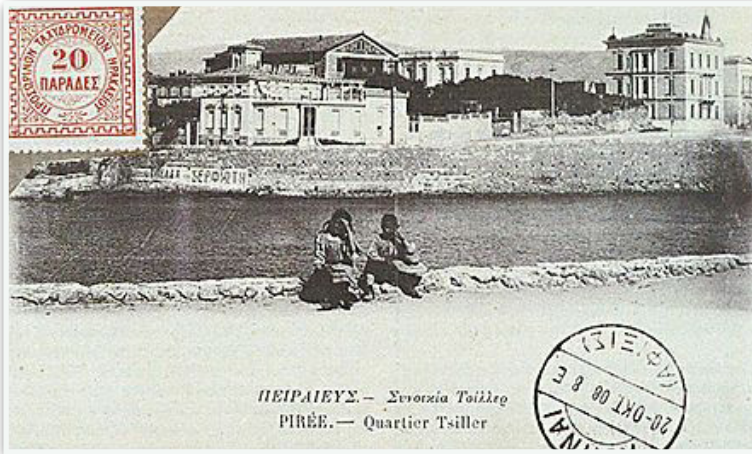

Εικόνα 8

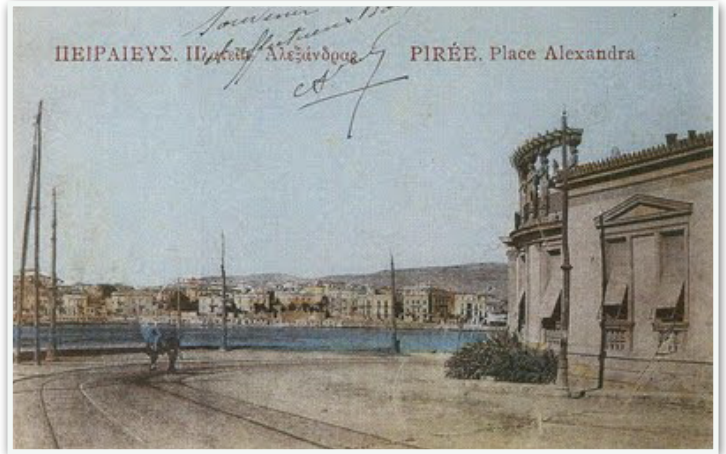

Εικόνα 9

Ακολουθούν δύο επιστολογραφικά δελτία από τις αρχές του 20ου αιώνα, με τίτλο “Pirée: Quartier Tsiller” (αριστερά) και “Pirée: Place Alexandra” (δεξιά), στα οποία έχει καταγραφεί η συνοικία των δίδυμων επαύλεων.

Εικόνα 10

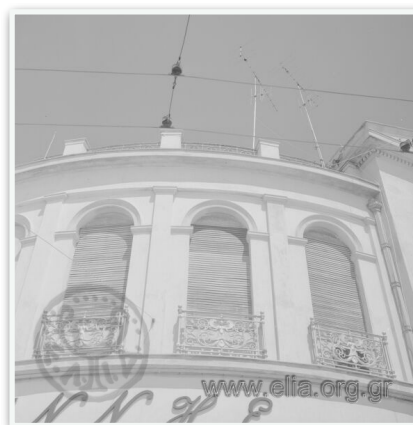
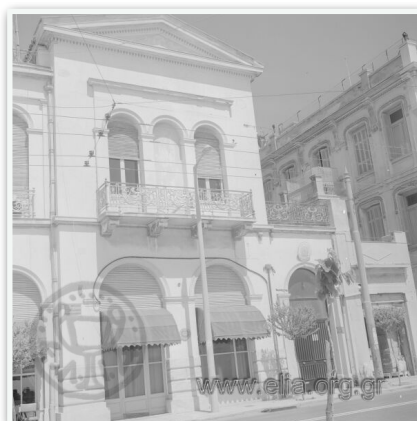
Εικόνα 11

Η Οικία Πατσιάδου, αργότερα το σπίτι της οικογένειας Στρίγκου (πλούσιου τραπεζίτη), στη συνοικία επαύλεων "Τσίλλερ" έγινε πίνακας διά χειρός Τσαρούχη: "Πλατεία Αλεξάνδρας" (1892).

Εικόνα 12

Η ψηφιοποιημένη συλλογή που ακολουθεί του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (ΕΛΙΑ) διαθέτει τη φωτογραφική σειρά του φωτογράφου-ταξιδιώτη Δημήτρη Παπαδήμου που πραγματοποιήθηκε τη δεκαετία του 1960.

Εικόνα 13-21

Ο φωτογράφος Στέλιος Σκοπελίτης παρακάτω, μέσα από τη συλλογή του “Νεοκλασικά Σπίτια της Αθήνας και του Πειραιά” (1975) απαθανάτισε το διατηρητέο πλέον κτίριο, καθώς επίσης και τον εσωτερικό του διάκοσμο, ενώ το επόμενο αρχείο προέρχεται από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 και ανήκει στον ερασιτέχνη φωτογράφο Γ. Σταματούρα και αντλήθηκε από τη ψηφιοποιημένη συλλογή του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (ΕΛΙΑ) .

Εικόνα 22

Εικόνα 23

Εικόνα 25

Εικόνα 24

2.4 Ιστορική εξέλιξη του κτιρίου

Το πρώην Μέγαρο Π. Πατσιάδου παρουσιάζει μεγάλη ιστορική πορεία καθώς μέσα στα χρόνια αλλάζει ιδιοκτήτες και χρησιμοποιείται για διαφορετικούς σκοπούς. Οποσδήποτε όμως η εξέλιξη αυτή επιφέρει φθορές και ανατροπές στην αρχική μορφή του κτιρίου. Προς το τέλος του 1960 / αρχές του 1970 η οικία λειτούργησε ως Οικοτροφείο του ιστορικού Λυκείου “Ο Πλάτων” του Π. Παπαϊωάννου. Μεταγενέστερα, προς τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και αφού έχει κατεδαφιστεί η μία από τις δύο επαύλεις, στη θέση της οποίας αναγέρθηκε πολυκατοικία, στεγάζεται το εστιατόριο του Καραντάκη και λίγο αργότερα η επιχείρηση (μπυραρία) που φέρει το όνομα “ΔΕΛΙΓΙΑΝΝΗΣ”. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 αποτυπώνεται και στο ντοκιμαντέρ “Ο Πειραιάς του Τσαρούχη”. Το 1989 ύστερα από ανακαίνιση πέρασε στην ιδιοκτησία των αδερφών Σταυριανάκου, όπου και βρίσκεται ως σήμερα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα είχε στεγαστεί στον επάνω όροφο το ιταλικό Προξενείο του Πειραιά. Τα χρώματα και η εσωτερική διακόσμηση διατηρήθηκαν για μεγάλο χρονικό διάστημα χάρη στον ζωγράφο και συντηρητή Τ. Παρλαβάντζα. Γενικότερα, η οικία Πατσιάδου, γνωστή ως το τέλος της δεκαετίας του '90 στέγασε χώρους εστίασης. Σήμερα το κτίριο “Ziller” βρίσκεται σε διαδικασία αναπαλαίωσης, καθώς έχει κηρυχθεί εθνικό μνημείο και προβλέπονται έργα που θα αναδείξουν την αξία του καθιστώντας το λειτουργικό.

Εικόνα 26

Εικόνα 27

Μύπυραρίες

ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ (ΙΙΛΑΤΕΙΑ ΑΛΕΞΟΝΔΡΑΣ — Τηλ. 4132.013). Τό κούχημα τού Πειραιά για κατι πού έλλειπε από τήν Πόλη. Απολαμβάνετε τήν βαρελίαια μύπυρα σας με τα ποτήρια — γίγαντες, παραγγέλνοντας διαλεγμένους για σας μεζέδες. Ειδική γωνιά μπάρ στη μεγάλη αίθουσα, πού άποτελεί μέρος της χαρακτηρισμένης ως διατηρητέις παλαιας πειραιής οικοδομη.

Εικόνα 28

Εικόνα 29

Παρουσιάζεται φωτογραφικό απόσπασμα από το ντοκιμαντέρ “Ο Πειραιάς του Τσαρούχη”, στο οποίο παρατηρείται στη πρώην οικία Πατσιάδου να λειτουργεί το εστιατόριο “ΔΕΛΛΗΓΙΑΝΝΗΣ”. Χαρακτηριστικός είναι ο μεταλλικός κώνος της οροφής που διατηρείται αναλλοίωτος.

Εικόνα 30, 31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Αρχιτεκτονική φωτογραφία

3.1 Σχέση αρχιτεκτονικής φωτογραφίας και αρχιτεκτονικής

Η αρχιτεκτονική φωτογραφία ως απεικόνιση κτιρίων και ευρύτερα δομικών κατασκευών συνίσταται στην ορθή αξιοποίηση του χώρου και του φωτός ώστε οι οπτικοί άξονες να αναδείξουν την δομή με ρεαλιστικό τρόπο. Η φωτογραφική αποτύπωση των έργων της αρχιτεκτονικής παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και αυξημένη ζήτηση, καθώς μέσα από αυτή καθίσταται δυνατή η παρατήρηση του περιβάλλοντος χώρου και η μεσολάβηση μεταξύ θεατή και αρχιτεκτονικής. Ωστόσο, η τήρηση ορισμένων βασικών αρχών κατά τη διαδικασία της αρχιτεκτονικής φωτογράφισης καθορίζει και το τεχνικό και αισθητικό αποτέλεσμα. Η θέση του φωτογράφου ως παρατηρητή, το σημείο φυγής, η γραμμή του ορίζοντα, η προοπτική, οι αναλογίες είναι μερικές από τις προδιαγραφές που πρέπει να τηρούνται κατά το στάδιο της λήψης. Εξίσου σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η επιλογή του κατάλληλου εξοπλισμού, ειδικότερα του φακού προκειμένου να αποδοθεί με τον ορθότερο τρόπο η καταγραφή της αρχιτεκτονικής δομής. Η επιλογή από τον φωτογράφο ενός σημείου στο υπαρκτό επίπεδο που θα του επιτρέψει την πλήρη απεικόνιση του κτιρίου, καθορίζει και το κέντρο του εστιακού επιπέδου του φωτογραφικού φακού. Ταυτόχρονα η παραμόρφωση και ο φωτισμός λειτουργούν συμπληρωματικά με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Βασικότερη πτυχή της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας αποτελεί η καταγραφή της πρόσοψης ενός κτιρίου. Η μεταβολή αυτής της κατακόρυφης όψης σε κάθετο επίπεδο αναδεικνύει τους άξονες, την αναλογία των μεγεθών και τον όγκο του κτιρίου. Η σχέση μεταξύ αρχιτεκτονικής φωτογραφίας και αρχιτεκτονικής κατέχει εξέχοντα ρόλο για την οπτική καταγραφή της πραγματικότητας. Η αλληλεπίδραση και ο συγκερασμός των δύο τεχνών/επιστημών λειτουργούν με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η αισθητική αντίληψη και η οπτική αποτύπωση με αντικειμενικότητα και ακρίβεια. Βέβαια, καθίσταται σαφές ότι η άμεση αντίληψη της πραγματικότητας δεν δύναται να συνάδει απόλυτα με την φωτογραφική καταγραφή της. Η τελευταία αποδίδει τμήματα του κτιρίου αποσπασματικά, δεν είναι σε θέση όμως να αποδώσει μία πλήρη και σφαιρική εικόνα όλων των πτυχών του κτιρίου

και του περιβάλλοντος χώρου. Η επιλογή των καλύτερων γωνιών και θέσεων λήψης αποκαλύπτει μία κατατοπιστική εκδοχή της αρχιτεκτονικής δομής στον κόσμο των τριών διαστάσεων, αλλά δεν είναι σε θέση να προσφέρει μία ευρύτερη και βαθύτερη θέαση, η οποία επιτυγχάνεται μέσα από την τέταρτη διάσταση. Επομένως, ο ρόλος της φωτογραφίας είναι επεξηγηματικός και εν μέρει συμπληρωματικός ως προς τον ρόλο της πρακτικής αρχιτεκτονικής. Ο φωτογράφος λειτουργεί ως μεσολαβητής ανάμεσα στη φωτογραφία και την αρχιτεκτονική, με σκοπό να αναπαραστήσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο το εκάστοτε οικοδόμημα εκπληρώνοντας ταυτόχρονα την προσωπική αντίληψη του και την αισθητική ικανοποίηση που αντλεί μέσα από αυτό.

3.2 Τεχνικές αρχιτεκτονική φωτογραφίας

Αδιαμφισβήτητα η αρχιτεκτονική φωτογραφία κατάφερε να επηρεάσει σημαντικά την αντίληψη για την αρχιτεκτονική και ακόμα να επιδράσει στην εξέλιξη της, αφού πλέον δεν αποτελεί μόνο ένα απλό τεκμήριο άλλα παράγοντα διαμόρφωσης της αρχιτεκτονικής σύνθεσης. Μέσα από τον φακό οι τεχνικές παίρνουν μορφή, εφαρμόζονται και υλοποιούνται στο τεχνικό αποτέλεσμα. Η γνώση των βασικών τεχνικών αρχιτεκτονικών λήψεων, σύμφωνα με την Καλλιγιαννάκη Γωγώ αποβλέπουν στην τροποποίηση του τρόπου σύνθεσης του κάδρου για ακόμη πιο ενδιαφέρουσες λήψεις. Ορισμένες από τις βασικότερες τεχνικές που εφαρμόζονται και στην φωτογραφική παραγωγή της παρούσας εργασίας είναι οι εξής:

- Η χρήση της προοπτικής

Η προοπτική στην εφαρμογή της εναλλάσσει τον δισδιάστατο με τον τρισδιάστατο χώρο και τονίζει την ιδιαιτερότητα και τον χαρακτήρα ενός κτιρίου. Χρησιμοποιώντας τις γραμμές οδηγούς, καθώς και τον κανόνα των τρίτων δημιουργείται ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να κινηθεί δημιουργικά ο φωτογράφος. Στη φωτογραφία αρχιτεκτονικών δομών οι άξονες κατευθύνουν το βλέμμα σε ένα σημείο φυγής, είτε αυτό βρίσκεται στο κέντρο, οπότε η προοπτική είναι αυστηρή, είτε σε κάποιο άλλο σημείο μεταβάλλοντας έτσι την προοπτική. Η συμβολή της προοπτικής στην ανάγνωση της εικόνας είναι καθοριστική διότι

καθοδηγεί το βλέμμα του θεατή από το γενικό σύνολο στα επιμέρους στοιχεία της εικόνας.

- Οι ανορθόδοξες γωνίες λήψης

Η πρώιμη αρχιτεκτονική φωτογραφία αφορούσε την απλή φωτογραφική αποτύπωση κτιρίων. Μεταγενέστερα όμως, η απλή καταγραφή εξελίχθηκε μέσα από στάδια πειραματισμού σε δημιουργική απεικόνιση μίας νέας προοπτικής. Οι πλάγιες γωνίες λήψης ή αυτές που διαφεύγουν από το καθιερωμένο ύψος του ανθρώπινου ματιού προσφέρουν ένα πλούσιο αισθητικό αποτέλεσμα, δυναμική και την αίσθηση της κίνησης και της ζωντανίας στην αρχιτεκτονική δομή, απορρίπτοντας τη στατικότητα και τη στιβαρότητα του εκάστοτε κτιρίου.

- Η συμμετρία

Η συμμετρία συνιστά την εκλογή για την ανάδειξη του θέματος και την απόδοση του βάθους και του ύψους. Τόσο στην ζωγραφική όσο και στην φωτογραφία η αντίληψη των αξόνων και η εφαρμογή της συμμετρίας ως προς τις δομές προσδίδουν ισχύ, αυστηρότητα, σταθερότητα, δυναμική και ενισχύουν το βάθος της σύνθεσης. Η επανάληψη αξόνων και η αρτιότητα συνηγορούν στην αρμονία της απεικόνισης.

- Η συμπερίληψη του περιβάλλοντα χώρου

Η αποτύπωση μίας αρχιτεκτονικής δομής με αντικειμενικό τόπο ενισχύεται όταν αυτή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, τον περιβάλλοντα χώρο, ο οποίος καθιστά πιο ρεαλιστική στον θεατή την αντίληψη του συγκειμένου. Όταν ένα κτίριο απομονώνεται από τον περιβάλλοντα χώρο εκλείπουν οι πληροφορίες που αποκωδικοποιούν τον χαρακτήρα του. Συμπεριλαμβάνοντας τα ανάλογα στοιχεία, η δυναμική της φωτογραφίας δύναται να αλλάξει με σκοπό το οικοδόμημα να αποτελέσει μέρος ενός γενικότερου ιστορικού και πολιτισμικού τοπίου.

- Η απομόνωση σημαντικών λεπτομερειών

Η επιλογή και η απομόνωση από τον φωτογράφο ορισμένων λεπτομερειών που καλούνται να λειτουργήσουν αυτόνομα σε μία φωτογραφία αποδίδουν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα του κτιρίου, ενώ συγχρόνως δύναται να εφαρμοστεί η

μινιμαλιστική και αφηρημένη (abstract) φωτογραφία. Απομονώνοντας στοιχεία μίας κτιριακής δομής, όπως για παράδειγμα περίτεχνες προσόψεις, επιβλητικές πόρτες, παράθυρα, κλιμακοστάσια κ.α. αποτυπώνεται ο αρχιτεκτονικός πλούτος και η μέριμνα της κατασκευής, ενώ εξαιρείται και ο ρόλος της φωτογραφίας στην αρχιτεκτονική.

3.3 Ψηφιακή επεξεργασία αρχιτεκτονικής φωτογραφίας

Σύμφωνα με τις αρχές της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας, οι τεχνικές καταγραφής και ανάδειξης κτιρίων απαιτούν την ικανότητα επεξεργασίας και διαχείρισης των αρχείων κατά τα επόμενα στάδια. Η διόρθωση του υπάρχοντος φωτισμού, τα σφάλματα των φακών και η επεξεργασία της αρχιτεκτονικής προοπτικής είναι ορισμένα από τα βασικά θέματα που ανακύπτουν μετά το στάδιο της λήψης. Η ψηφιακή επεξεργασία προσφέρει στον φωτογράφο τη δυνατότητα τελικής απόδοσης αρχιτεκτονικών θεμάτων και την επιβολή περιορισμών στον χώρο και τον φωτισμό. Προγράμματα ψηφιακής επεξεργασίας, όπως το PHOTOSHOP προσφέρουν στον χρήστη μία μεγάλη γκάμα εργαλείων για την αποκατάσταση και τη διόρθωση των φωτογραφικών λήψεων. Οι κυριότερες πτυχές της ψηφιακής επεξεργασίας αφορούν τον χώρο και τον φωτισμό.

Ως προς τον χώρο οι κύριοι άξονες εργασίας πάνω στην φωτογραφία είναι:

- η προοπτική ανόρθωση
- η ορθή προβολή
- η τρίτη διάσταση
- η επεξεργασία των αναλογιών
- η επεξεργασία των μεγεθών
- το σβήσιμο εξωτερικών παρεμβάσεων
- η αντικατάσταση και αποκατάσταση στοιχείων

Οι ψηφιακές μέθοδοι επεξεργασίας του φωτισμού περιλαμβάνουν εργαλεία όπως Transform (Scale, Rotate, Skew, Distort, Perspective, Warp)

Ως προς τον φωτισμό οι κύριοι άξονες αφορούν θέματα όπως:

- ο φυσικός και ο τεχνητός φωτισμός

- τα είδη φωτισμού
- η έκθεση του φωτός
- η θερμοκρασία χρώματος
- το color balance
- ο ψυχρός ή ο θερμός φωτισμός
- οι χρωματικές αποχρώσεις
- οι περιορισμοί και οι διορθώσεις του φωτισμού

Οι ψηφιακές μέθοδοι επεξεργασίας του φωτισμού περιλαμβάνουν εργαλεία όπως Adjustments layers, HDR και lighting effects.

3.4 Παραγωγή φωτογραφιών

Το κτίριο της οικίας Πατσιάδου αποτυπώθηκε φωτογραφικά στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, δίνοντας έμφαση στις λεπτομέρειες του οικοδομήματος. Η ημικυκλική αρχιτεκτονική σχεδίαση του κτιρίου και οι διπλές προσόψεις προσδίδουν στην οικία την ιδιομορφία της και συγχρόνως καθορίζουν τις δυσκολίες στην φωτογραφική λήψη και επεξεργασία. Όσο αφορά το στάδιο της λήψης, οι φωτογραφίες πραγματοποιήθηκαν με ψηφιακό μέσο, DSLR φωτογραφική μηχανή NIKON D5300 και κανονικό φακό 18-55 mm που χρησιμοποιήθηκε λόγω της δυναμικής απόδοσης και της δυνατότητας χρήσης σε περιορισμένους και στενούς χώρους. Συγκεκριμένα, καθώς το κτίριο βρίσκεται σε θέση όπου το οπτικό πεδίο καλύπτεται από πληθώρα καλωδίων, κολώνων, δέντρων και άλλων εμποδίων όπως ταμπέλες, κάγκελα, αυτοκίνητα, οι λήψεις πραγματοποιήθηκαν από κοντινή απόσταση. Επιπλέον, η ημικυκλική κατασκευή σε συνδυασμό με τη θέση του κτιρίου πάνω ακριβώς στη στροφή της πλατείας Αλεξάνδρας καθιστούν αδύνατη μία συνολική θεώρηση του κτιρίου. Οι λήψεις πραγματοποιήθηκαν μετά τη δύση του ήλιου, προκειμένου να αποφευχθούν οι σκληρές σκιές και οι έντονες αντιθέσεις και να δημιουργηθούν απαλοί και ψυχροί τόνοι. Επέλεξα να υπερφωτίσω ελαφρώς στην φωτομέτρηση ώστε ο ουρανός να αποδοθεί με ελάχιστες λεπτομερείς και να διατηρήσει έναν απαλό γκριζό τόνο κατά τη μετατροπή σε ασπρόμαυρο. Δεν χρησιμοποιήθηκε τρίποδο διότι οι λήψεις πραγματοποιήθηκαν από θέσεις που παρουσίαζαν δυσκολίες στην τοποθέτηση του τρίποδου. Σχετικά με τη ψηφιακή επεξεργασία αρχικά έγιναν διορθώσεις στην

προοπτική του κτιρίου και διευθετήθηκαν οι άξονες με τη χρήση του προγράμματος PHOTOSHOP. Εν συνεχεία αφαιρέθηκαν με εργαλεία του ίδιου προγράμματος ορισμένα εμπόδια που βρίσκονταν πάνω και γύρω από το οικοδόμημα. Στο τελικό στάδιο έγιναν χρωματικές διορθώσεις, η μετατροπή σε ασπρόμαυρο και αλλαγές στην φωτεινότητα, την αντίθεση και τους τόνους με το πρόγραμμα CAMERA RAW. Η επιλογή του ασπρόμαυρου στόχευε στην δυναμική απόδοση της αρχιτεκτονικής του κτιρίου και στην ανάδειξη των λεπτομερειών μέσα από την ασπρόμαυρη τονική αντίθεση, ενώ ταυτόχρονα η απουσία χρωμάτων αφαιρεί από τις εικόνες περιττές πληροφορίες και συνθέτει ένα σκληρό και ξεκάθαρο αισθητικό αποτέλεσμα. Οι ανορθόδοξες γωνίες λήψης, η συμμετρία, η συμπερίληψη του περιβάλλοντα χώρου και η απομόνωση σημαντικών λεπτομερειών χρησιμοποιήθηκαν ως άξονες στην παραγωγή των φωτογραφιών. Η παλαιότητα του κτιρίου, η εγκατάλειψή του και οι φθορές που έχει υποστεί δημιούργησαν δυσκολίες στην φωτογραφική ανάδειξη, οι οποίες εντάθηκαν από τα εμπόδια που το περιστοιχίζουν. Ύστερα από προσωπική επικοινωνία με την τελευταία ιδιοκτήτρια της οικίας Πατσιάδου ζήτησα άδεια να φωτογραφίσω το εσωτερικό του κτιρίου. Ωστόσο, λόγω κινδύνου που υπέδειξε ο αρχιτέκτονας που έχει αναλάβει την αναπαλαίωση του κτιρίου η άδεια δεν έγινε δεκτή.

Συμπεράσματα

Η ανοικοδόμηση της χώρας κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά την επανάσταση συνοδεύεται από αριστουργήματα της αρχιτεκτονικής και κτίρια που αντικατοπτρίζουν το σπουδαίο παρελθόν, καθώς διηγούνται μνήμες από την ιστορία. Η οικία Πατσιάδου αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα και αναδεικνύει την υψηλού επιπέδου αρχιτεκτονική του Ερνέστου Τσίλλερ που με τα έργα του σφράγισε την οικοδομική αναγέννηση της Ελλάδας στα τέλη του 19ου αιώνα. Η αρχιτεκτονική τελειότητα του κτιρίου κατέστη πηγή δημιουργικότητας τόσο για επαγγελματίες όσο και για ερασιτέχνες φωτογράφους που αποτύπωσαν με τον φακό τις ξεχωριστές αρχιτεκτονικές δομές του. Η διατήρηση του κτιρίου στο πέρασμα του χρόνου, παρά τις φθορές που υπέστη ενισχύουν τη σπουδαιότητα του και την αξία του ως αρχιτεκτονικό δείγμα της εποχής του. Η επιστήμη της αρχιτεκτονικής και η τέχνη της φωτογραφίας καλούνται να συγκεραστούν στον τομέα της αρχιτεκτονικής φωτογραφίας, όπου υλοποιούνται όλες οι τεχνικές και επιτυγχάνεται η εφαρμογή τους. Έτσι η αρχιτεκτονική φωτογραφία ως ξεχωριστό πεδίο διαμορφώνει τη σύγχρονη πολιτιστική εικόνα και αναβιώνει το παρελθόν διαφυλάττοντας το αρχιτεκτονικό μεγαλείο και την ιστορία του.

Η έρευνα, η μελέτη και η φωτογραφική αποτύπωση της οικίας Πατσιάδου στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας αποτέλεσε σημείο αναφοράς για εμένα ώστε να βιώσω έμπρακτα την αμφίδρομη σχέση που χαρακτηρίζει τους δύο κλάδους: την Φωτογραφία και την Αρχιτεκτονική. Η σύνθεση της εργασίας με έφερε αντιμέτωπη με θέματα που καλείται να αναδείξει και προβλήματα που καλείται να ξεπεράσει η αρχιτεκτονική φωτογραφία ώστε να επιτύχει αποτελεσματικότερα τους στόχους της. Ασφαλώς η παλαιότητα του κτιρίου, οι φθορές και η ένταξη του στο σύγχρονο αστικό τοπίο παρεμποδίζουν τη φωτογραφική ανάδειξη. Ωστόσο, μέσα από την εκπόνηση βίωσα την πρόκληση και αφομοίωσα την ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου φωτογραφικού κλάδου, ο οποίος κέντρισε το ενδιαφέρον μου.

Παράρτημα

Γενική φωτογραφία της οικίας Πατσιάδου όπου αναδεικνύονται τα εμπόδια του περιβάλλοντα χώρου.

Αεροφωτογραφία της οικίας Πατσιάδου.
Εικόνα 32

Βιβλιογραφία

- Μαργαρίτης, Γ. Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση, Οι παραγωγικές δυνάμεις μέσα και έξω από την Ελλάδα και η «Μεγάλη Ιδέα». ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Μονιούδη-Γαβαλά, Δ. (2012) Πολεοδομία στο ελληνικό κράτος 1833-1890, ΕΚΔΟΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.
- Μακρής, Β. (2021) Εισαγωγή στην Αρχιτεκτονική Φωτογραφία. Αθήνα: Ακαδημία Δημιουργικής Φωτογραφίας.
- Παπαγεωργίου-Βενετάς, Α. (2001) Ένα όραμα του κλασικισμού, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΠΟΝ.

Ιστότοποι

- Aeginalight (2017) Ερνέστος Τσίλλερ – Ένας αρχιτέκτονας, μια εποχή, ανακτήθηκε από <https://aeginalight.gr/2017/06/ερνεστος-τσιλλερ-ενας-αρχιτεκτονας-μ/> (πρόσβαση 10/05/2023)
- Exploring Greece TV. Ερνέστος Τσίλλερ: Ο αρχιτέκτονας που γέμισε την Αθήνα «διαμάντια», ανακτήθηκε από <https://exploringgreece.tv/prosopa/ernestos-tsiller-o-architektontas-poy-gemise-tin-athina-diamantia/9784/> (πρόσβαση 03/05/2023)
- MLP (2009) Συνοικία Τσίλλερ (Ziller), ανακτήθηκε από pireorama.blogspot.com/2009/11/blog-post_23.html (πρόσβαση 15/05/2023)
- MLP (2011) Η πλατεία Αλεξάνδρας, ανακτήθηκε από <https://mlp-blog-spot.blogspot.com/2011/04/PlateiaAlexandras.html?q=οικία+πατσιαδη> (πρόσβαση 15/05/2023)
- MLP (2011) Οι οικίες Πατσιαδή στην πλατεία Αλεξάνδρας [1894-1895], ανακτήθηκε από <https://mlp-blog-spot.blogspot.com/2011/09/blog-post24.html> (πρόσβαση 15/05/2023)
- MLP (2015) Οικία Π. Πατσιαδου [Πειραιάς Retronaut] ανακτήθηκε από <https://mlp-blog-spot.blogspot.com/2015/02/PatsiadisRetronaut.html> (πρόσβαση 17/05/2023)

- PIRAEUS ARCHWALKS: Χρονολόγιο, Οικία Π . Πασιάδου, 1894-1895 μ.Χ., ανακτήθηκε από <https://piraeusarchwalks.gr/timeline/> (πρόσβαση 29/04/2023)
- tseva (2017) Ιχνηλατώντας την ιστορία των νεοκλασικών κτιρίων του Πειραιά, ανακτήθηκε από <https://tseva.webnode.page/news/ιχνηλάτηση-της-ιστορίας-των-νεοκλασικών-κτιρι/> (πρόσβαση 10/05/2023)
- Καλλιγιαννάκη Γ., Αρχιτεκτονική φωτογραφία: καδράροντας γεωμετρίες..., ανακτήθηκε από <https://theobscura.gr/tutorials/symvoules-fotografisis/kadrarontas-geometries/> (πρόσβαση 20/05/2023)
- Κασιμάτη 2010, Ερνέστος Τσίλλερ. παραπομπή 32, σελ. 63, ανακτήθηκε από https://el.wikipedia.org/wiki/Ερνέστος_Τσίλλερ#cite_note-43 (πρόσβαση 03/05/2023)
- Ματραπάζης, Α. (2003) Η διαδικασία εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα 1870-1970. Πτυχιακή εργασία Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ανακτήθηκε από <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/13223/P0013223.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (πρόσβαση 05/05/2023)
- Ντάρδης Χ., Αρχιτεκτονική Φωτογραφία: Βασικές τεχνικές σύνθεσης, ανακτήθηκε από <https://www.maxmag.gr/fotografia/architektoniki-fotografia-vasikes-technikes-synthesis/> (πρόσβαση 21/05/2023)
- Τμήμα Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών, Αρχιτεκτονική Φωτογραφία, ανακτήθηκε από <https://phaa.uniwa.gr/course/architektoniki-fotografia/> (πρόσβαση 24/05/2023)
- Φεσσά-Εμμανουήλ, Ε. Η Αθήνα σε τροχιά αστικού εκσυγχρονισμού, 1875-1922: Πολεοδομική εξέλιξη και αρχιτεκτονική δημιουργία, ανακτήθηκε από https://clioturbata.com/uncategorized/athens_1875_1922/ (πρόσβαση 29/04/2023)
- Φεσσά-Εμμανουήλ, Ε. Πολεοδομική εξέλιξη και αρχιτεκτονική δημιουργία, ανακτήθηκε από <https://www.greekarchitects.gr/gr/architektonikes-maties/η-αθήνα-από-τον-ύστερο-19ο-αιώνα-έως-το-1940-id9228> (πρόσβαση 30/04/2023)

Εικονογράφηση (πηγές)

1. Αφών Ρωμαΐδη, Πανοραμική φωτογραφία της Αθήνας από την Ακρόπολη (1890), ανακτήθηκε από https://clioturbata.com/uncategorized/athens_1875_1922/ (πρόσβαση 29/05/2023)
2. Ernst Ziller, architect (1837-1923), ανακτήθηκε από https://pantheon.world/profile/person/Ernst_Ziller/ (πρόσβαση 29/05/2023)
3. Προεδρικό Μέγαρο, ανακτήθηκε από <https://www.mixanitouxronou.gr/to-proedriko-megarou-pou-thavmase-o-ompama-to-schediase-o-tsiler-ke-chtistike-eki-pou-vriskotan-o-vasilikos-lachanokipos-onomastike-nea-anaktora-ke-emenan-i-vasilis/> (πρόσβαση 29/05/2023)
4. Οικίες Π. Πατσιάδου, ανακτήθηκε από <https://piraeusarchwalks.gr/ktiria/oikies-patsiadou/> (πρόσβαση 31/05/2023)
5. Οικίες Π. Πατσιάδου - σχέδια, ανακτήθηκε από <https://piraeusarchwalks.gr/ktiria/oikies-patsiadou/> (πρόσβαση 31/05/2023)
6. Οικίες Π. Πατσιάδου - σχέδια, ανακτήθηκε από <https://piraeusarchwalks.gr/ktiria/oikies-patsiadou/> (πρόσβαση 01/06/2023)
7. Ασπρόμαυρη φωτογραφία του 1907 με χρήση γυάλινης πλάκας, ανακτήθηκε από <https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/urban/iframe.html?urb=21&location=153&item=3850> (πρόσβαση 10/06/2023)
8. Σαματούρας Γεώργιος, Πλατεία Αλεξάνδρας, ανακτήθηκε από <http://www.elia.org.gr/digitized-collections/photographic-archive/> (πρόσβαση 10/06/2023)
9. “Le Pirée”, Patsiadou House, Platia Alexandras, Kastella, Piraeus, ανακτήθηκε από <https://gr.pinterest.com/pin/289004501083040457/> (πρόσβαση 11/06/2023)
10. “Pirée: Quartier Tsiller”, Wikiwand - Ernst Ziller, ανακτήθηκε από <https://www.pinterest.de/pin/361273201337137335/> (πρόσβαση 11/06/2023)
11. “Pirée: Place Alexandra”, “Στη στροφή της Πλατείας Αλεξάνδρας. Παλιά Καρτ-Ποστάλ”, ανακτήθηκε από <https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/urban/iframe.html?urb=21&location=153&item=3850> (πρόσβαση 11/06/2023)
12. Τσαρούχης Γιάννης - Η Πλατεία Αλεξάνδρας στον Πειραιά (1982), ανακτήθηκε από <https://paletaart3.wordpress.com/2013/12/09/τσαρούχης-γιάννης-yannis-tsarouchis-1910-1989-part-ii/τσαρούχης-γιάννης-η-πλατεία-αλεξάνδρ/> (πρόσβαση 15/06/2023)
13. -21. Παπαδήμος Δημήτρης, Ακτή Κουντουριώτου, Καστέλλα: η οικία Π. Πατσιάδου, έργο του Τσίλλερ. Την εποχή της λήψης στέγαζε το καφέ-

- ζαχαροπλαστείο Καραντάση. ψηφιοποιημένη φωτογραφική συλλογή (δεκαετία 1960), ανακτήθηκε από <http://www.elia.org.gr/digitized-collections/photographic-archive/> (πρόσβαση 15/06/2023)
22. -24. Σκοπελίτης Στέλιος, Νεοκλασικά σπίτια της Αθήνας και του Πειραιά (2021), εκδόσεις ΑΙΟΛΟΣ (πρόσβαση 15/06/2023)
25. Σαματούρας Γεώργιος, Άποψη κτιρίου στον Πειραιά (1955), ανακτήθηκε από <http://www.elia.org.gr/digitized-collections/photographic-archive/> (πρόσβαση 15/06/2023)
26. Δελληγιάννης, Οικία Πατσιάδου, ανακτήθηκε από <https://gr.pinterest.com/pin/67280018749326701/> (πρόσβαση 16/06/2023)
27. Εστιατόριο Σταυριανάκος (δεκαετία 1990), ανακτήθηκε από <https://tseva.webnode.page/news/ιχνηλάτηση-της-ιστορίας-των-νεοκλασικών-κτιρι/> (πρόσβαση 19/06/2023)
28. απόκομμα πειραιϊκού τύπου (1895), αρχείο (πρόσβαση 22/06/2023)
29. Οικία Πατσιάδου στην πλατεία Αλεξάνδρας Πειραιώς, 1895, ανακτήθηκε από <https://gr.pinterest.com/pin/72620612727043043/> (πρόσβαση 24/06/2023)
30. Φώτης Λαμπρινός, ντοκιμαντέρ “Ο Πειραιάς του Τσαρούχη”, καταγραφή οθόνης (10:02), ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=T-6EaxoL2ZA> (πρόσβαση 24/06/2023)
31. Φώτης Λαμπρινός, ντοκιμαντέρ “Ο Πειραιάς του Τσαρούχη”, καταγραφή οθόνης (9:56), ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=T-6EaxoL2ZA> (πρόσβαση 24/06/2023)
32. Οικία Πατσιάδου (Έργο Ε. Τσίλλερ), ανακτήθηκε από <https://www.google.com/maps/contrib/116044286639330941622/place/ChIJBw1ue0e7oRQRMWeueZDawZl/@37.9347527,23.3215117,10z/data=!4m6!1m5!8m4!1e2!2s116044286639330941622!3m1!1e1?entry=ttu> (πρόσβαση 28/06/2023)